

Sygn. akt V KK 453/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący)

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

Protokolant Joanna Sałachewicz

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Mieczysława Tabora
w sprawie P. M.

skazanego z art. 56 § 2 kks

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 24 czerwca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 2 sierpnia 2012 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy wyrok Sądu

Rejonowego w T.

z dnia 23 marca 2012 r., sygn. akt [...],

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T. i na podstawie art. 113 § 1 kks w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 kpk postępowanie w sprawie umarza, a kosztami procesu obciąża Skarb Państwa;

2. zarządza zwrot na rzecz P. M. uiszczonej przez niego opłaty od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 marca 2012 r., Sąd Rejonowy w T. uznał oskarżonego P. M. za winnego tego, że w zeznaniu podatkowym PIT-36 za 2003 r., złożonym dnia 29 kwietnia 2004 r., w Urzędzie Skarbowym w T., podał nieprawdę, poprzez zaniżenie przychodu z tytułu prowadzonej w 2003 r. działalności gospodarczej o kwotę 60 992,82 zł. , przez co Skarb Państwa został uszczuplony w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2003 r. na kwotę 37 459 zł., tj. popełnienia przestępstwa z art. 56 § 2 k.k.s. i za to na podstawie powołanego przepisu wymierzył mu karę 50 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda. Nadto zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty procesu, w tym opłatę w kwocie 200 zł.

W wywiedzionej apelacji oskarżony P. M. zarzucił orzeczeniu Sądu I instancji obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść wyroku, a to art. 7 k.p.k., polegającą na błędnej interpretacji przedłożonej przez oskarżyciela publicznego i oskarżonego obszernej dokumentacji finansowej, weryfikującej wadliwie przeprowadzoną w firmie oskarżonego kontrolę skarbową, oraz niezasadne zakwestionowanie wiarygodności dowodów odciążających w postaci zeznań części świadków.

W związku z tym skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2012 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną oraz obciążył oskarżonego kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją obrońca skazanego P. M., który zarzucił orzeczeniu Sądu odwoławczego rażące naruszenie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w postaci przedawnienia karalności czynu zarzucanego skazanemu , co stanowi bezwzględną podstawę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Powołując się na powyższe autor kasacji na podstawie art. 537 § 1 i 2 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego z dnia 23 marca 2012 r. i umorzenie postępowania karnego wobec P. M. z powodu przedawnienia.

Prokurator Prokuratury Generalnej na rozprawie kasacyjnej wniósł o uwzględnienie wywiedzionej kasacji i uchylenie wyroków Sądów obu instancji oraz umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jest zasadna. P. M. został skazany za przestępstwo oszustwa podatkowego, popełnione w dniu 29 kwietnia 2004 r., kwalifikowane z art. 56 § 2 k.k.s., które zagrożone jest karą grzywny. Zgodnie z treścią art. 44 § 1 ust. 1 i § 3 k.k.s. karalność tego rodzaju przestępstwa ustaje, gdy od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności należności. Ponieważ skutkiem tego przestępstwa było uszczuplenie należności publicznoprawnej, termin przedawnienia upływał z dniem 31 grudnia 2009 r., jednak mógł on ulec przedłużeniu o dalsze 5 lat, jeżeli przed upływem podstawowego okresu przedawnienia karalności „wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy” (art. 44 § 5 k.k.s.). W związku z tym dla stwierdzenia, czy w sprawie niniejszej wystąpiła negatywna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia karalności przypisanego skazanemu przestępstwa z art. 56 § 2 k.k.s., należało rozstrzygnąć, czy w rozumieniu art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 71 § 1 i art. 313 § 1 k.p.k., prowadzone w tej sprawie postępowanie karno – skarbowe zostało wszczęte przeciwko P. M. przed dniem 1 stycznia 2010 r.

Zgodnie z treścią art. 71 § 1 k.p.k. osoba podejrzewana uzyskuje status podejrzanego z chwilą wydania wobec niej postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Z kolei przepis art. 313 § 1 k.p.k., odnoszący się do przedstawienia zarzutów, dla pełnej skuteczności tej czynności procesowej, przewiduje sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie podejrzanemu oraz przesłuchanie podejrzanego, z wyłączeniem sytuacji, w których ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

Z kolei art. 314 k.p.k. normując instytucję zmiany zarzutów, wyraźnie odróżnia wydanie nowego postanowienia o przedstawieniu zarzutów od czynności promulgacyjnych (zob. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2012 r., II KK 302/11,

Biul. PK 2012/7/18-19). Jednak dla rozstrzygnięcia analizowanego zagadnienia dyspozycja art. 314 k.p.k. nie może być decydująca, ponieważ postanowienia w trybie tego przepisu zapadają już w fazie *in personam*.

Precyzyjne zdefiniowanie użytego w art. 71 § 1 k.p.k. terminu „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów w stosunku do określonej osoby” jest o tyle istotne, w kontekście podniesionego zarzutu przedawnienia karalności, że prawidłowe dokonanie tej czynności procesowej powoduje przekształcenie postępowania przygotowawczego z fazy *in rem* w fazę *in personam*, a co za tym idzie przerywa bieg terminu przedawnienia.

Trzeba przypomnieć, że osoba w stosunku do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów uzyskuje status podejrzanego i staje się stroną tego postępowania (art. 299 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.). Korzysta ona tym samym z szeregu gwarancji procesowych, np. może ustanowić obrońcę, czy też domagać się wyznaczenia obrońcy z urzędu, wpływać na kształt dowodów zbieranych w tej fazie postępowania, przez składanie wniosków dowodowych i osobiste uczestnictwo w niektórych czynnościach dowodowych, skarżyć zapadające wobec niej decyzje procesowe, zapoznawać się z aktami sprawy. Nadto ma ona szereg obowiązków, głównie determinowanych potrzebą zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Wystarczy wspomnieć, że na tym etapie postępowania można stosować środki zapobiegawcze tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów (art. 249 § 2 k.p.k.). Niezależnie od tego jest to czynność procesowa, która rodzi konsekwencje z zakresu prawa karnego materialnego. Dlatego też art. 313 § 1 k.p.k., z wyłączeniem wyjątków wskazanych w tym przepisie, kładzie również nacisk na potrzebę promulgacji sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów, albowiem czynność ta umożliwia podejrzanemu od początku fazy *in personam* realizację jego prawa do obrony.

Zatem, zgodzić się należy z dominującym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, że pomiędzy terminami "wydanie" postanowienia z art. 71 § 1 k.p.k. a "sporządzenie" postanowienia z art. 313 § 1 k.p.k., zachodzi istotna różnica, jako że dla "wydania" niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych wskazanych w tym drugim przepisie, określanych jako "promulgacja"

postanowienia, która jest z kolei niezbędna dla skuteczności tej czynności procesowej. Tym samym dla przyjęcia, że nastąpiło przekształcenie postępowania z fazy *in rem* w fazę *in personam*, niezbędne jest łączne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, oczywiście o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień oraz gdy nie wystąpią sytuacje wskazane w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. Natomiast element niezwłoczności dokonania czynności promulgacyjnych jest spełniony, gdy od momentu sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, następują one w możliwie krótkich odstępach czasu bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. wyroki SN: z dnia 7 listopada 2006 r., IV KK 150/06, OSNwSK 2006/1/2107, z dnia 2 czerwca 2010 r., V KK 376/09, LEX nr 590304, postanowienia SN: z dnia 16 stycznia 2009 r., IV KK 256/08, OSNwSK 2009/1/124, z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 31/07, LEX nr 262649).

W praktyce sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego ogłoszenie i ewentualne przesłuchanie podejrzanego, powinno nastąpić w ciągu jednego dnia, chyba że zachodzą okoliczności wskazane w art. 313 § 1 k.p.k. *in fine*. Oczywiście jest również, że organ postępowania przygotowawczego powinien tak zaplanować te czynności, aby wszystkie zostały przeprowadzone przed upływem terminu przedawnienia, ponieważ w przeciwnym razie doprowadzi on do wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt. 6 k.p.k.

Odnosząc te teoretyczne uwagi do sprawy niniejszej trzeba przypomnieć, że Urząd Skarbowy w T. powziął informację o naruszeniu przepisów prawa podatkowego przez P. M. w dniu 19 listopada 2009 r. (k.1-2). Natomiast w dniu 31 grudnia 2009 r., działając jako finansowy organ postępowania przygotowawczego wszczął dochodzenie w sprawie o czyn z art. 56 § 2 k.k. s. i sporządził postanowienie o przedstawieniu P. M. zarzutu popełnienia tego przestępstwa (k. 30-31). W następstwie tych czynności pismem z dnia 23 marca 2010 r. wezwał P. M. do stawienia się w Urzędzie Skarbowym w T. w dniu 7 kwietnia 2010 r., celem jego przesłuchania w charakterze podejrzanego, informując go jednocześnie o treści zarzutu (k.34). Ostatecznie do przesłuchania P. M., z ogłoszeniem mu zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 56 § 2 k.k. s., doszło w dniu 8 kwietnia 2010 r. (k.42-43).

Biorąc pod uwagę chronologię przedstawionych wyżej czynności należy stwierdzić, że sporządzenia postanowienia o przedstawieniu P. M. zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 56 § 2 k.k.s., oraz wszczęcia dochodzenia *in rem*, Urząd Skarbowy w T. dokonał ostatniego dnia przed upływem terminu przedawnienia karalności. Natomiast czynności promulgacyjne w postaci ogłoszenia zarzutu i przesłuchania podejrzanego zostały wykonane ponad trzy miesiące później. Oznacza to, że finansowy organ postępowania przygotowawczego wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutu i dokonał wszczęcia postępowania przeciwko P. M., już po upływie terminu przedawnienia wskazanego w art. 44 § 1 ust. 1 k.k.s.

Warto zaznaczyć, że wyłącznie z przyczyn leżących po stronie Urzędu Skarbowego nie doszło do procesowego wszczęcia postępowania przed upływem terminu przedawnienia karalności przestępstwa z art. 56 § 2 k.k.s., skoro organ ten ujawnił fakt popełnienia przestępstwa oraz jego sprawcę najpóźniej w dniu 19 listopada 2009 r., zaś przedawnienie nastąpiło z upływem dnia 31 grudnia 2009 r.

Z tych względów zgodzić się należy z autorem kasacji, że orzeczenia Sądów obu instancji dotknięte były bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Fakt ten obligował Sąd Najwyższy do uchylecia zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sąd Rejonowego w T. i umorzenia postępowania w sprawie na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. oraz obciążenia Skarbu Państwa kosztami procesu w oparciu o art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k.

Jednocześnie uwzględnienie kasacji skutkowało zwróceniem P.M. uiszczonej opłaty od kasacji (art. 527 § 4 k.p.k.).